

modum substantia, & secundum communem Thomista- rum sententiam, supra expositam, etiam communicatur in ratione existentia disp. 8. art. 2. Similiter juxta com- munem Theologorum sententiam, communicatur essentia divina in ratione speciei impressae intellectui beatorum, & secundum probabiliorum Thomistarum opinionem, etiam communicatur in ratione verbi & speciei expressae. Ex quibus tribus exemplis, tria possunt erui argumenta contra nostram conclusionem.

16 Primum est: Quia substantia Verbi eminenter continet perfectionem substantia creatae, uniri potuit humanitati Christi, illamque substantiam reddere: Sed intellectio divina continet eminenter intellectum creatum: Ergo potest uniri cum intellectu creato, illumque intel- ligen- tiam constitutere.

17 Secundum sic procedit: De facto essentia divina uniri intellectui animae Christi, sub ratione & munere spe- ciei intelligibilis: Ergo de facto uniri, vel saltem potest uniri, per modum intellectus. Consequenter videtur legitima, tum quia in probabiliori & communiori Thomistarum sententia, ratio intellectus, & ratio speciei, cum ad eandem lineam intellectivam pertineant, non distinguuntur in Deo virtualiter. Tum etiam, quia non videtur major repugnancia, quod essentia divina per modum actus secundi intellectui nostro uniat, quam quod illi ad modum actus primi ad actualem intellectu- nem determinatim communicetur.

18 Tertium argumentum sic potest proponi. De facto uni- tate divina essentia mentibus beatorum, ut verbum: Ergo uniter, vel saltem potest uniri intellectui animae Chris- ti, sub conceptu intellectus. Consequenter manifesta videtur, cum quia juxta plurimum Philosophorum sententiam, verbum ab intellectu non distinguitur. Tum etiam, quia dato quod ab illa distinguitur, est tamen de ratione verbi, quod fit vitale per modum termini, ut dicit D. Thomas qu. 4. de verit. art. 2. ubi ait, de ra- tione verbi esse quod sit expressum & productum ab in- tellectu seu intelligente, ex quo infer Verbum in divinis non essentialiter, sed tantum notionaliter dici: Ergo si non obstante ista vitalitate, possit divina essentia per modum verbi cum intellectu creato uniri, poterit etiam, non obstante vitalitate actus intelligendi, uniri per mo- dum intellectus animae Christi, illamque intel- ligen- tiam constitutere.

19 Haec sunt praecipua Adversariorum fundamenta, quae ex principiis paragrapho precedenti statim facile possunt con- velli. Ad primum enim respondeo causalem majoris ada- quatum non esse, sed insuper esse addendum, quia in unione per modum substantia, nulla importatur imper- fectio physice informationis, dependentiae, vel identitatis cum natura cui unitur, sed praecise ratio terminationis: in unione autem sub conceptu & munere intellectus in- formationis, & realis egressions, aut physice identitatis, ut s. praecedenti declaravimus, & ideo quamvis intel- lectio divina eminenter continet perfectionem intellectu- nis creatae, non potest uniri cum intellectu creato, nec ipsum intelligentem constitutere. Unde Cajetanus hic art. 1. Quia personalitas divina potest fieri personalitas humana na- tura, sine eo quod sit actus ejus, intelligere autem non potest fieri actus intelligendi animi humana, nisi fiat actus ejus, ideo non repugnat communicari personalitas, & repugnat com- municari intellectus. Dicitur autem intellectus fieri actus animae, quia illam informat, & ab ea procedit: unde idem est ac si diceretur, intellectum creatum animae huma- nae non posse communicari, quia nec illam informare, nec ab ea procedere potest.

20 Dices, Esti substantia creatae diminet a natura quam terminat, potest substantia divina naturam creatam termi- nare, absque eo quod ab illa diminet: Ergo pariter, quamvis intellectus creatae a natura intellectuali creatae procedat & egrediatur, poterit intellectus divina naturam creatam intelligentem constitutere, absque eo quod egre- diatur vel procedat ab illa.

21 Respondeo, concessio Antecedente, negando consequen- tiam & partem: Ratio vero discriminis est, quia licet substantia creatae resiliat vel diminet a natura quam terminat, hoc tamen non habet ex formali conceptu & munere substantia, sed ex ratione limitationis crea- tae, & ideo potest substantia divina illius effectum sup- plere, & naturam creatam reddere substantiam, absque egressione ab illa: quod vero actio intelligendi ab intel- lectu egrediatur formali aut virtuali egressu, convenit illi ex communi & formali operationis conceptu; unde nequit intellectus divina naturam creatam intelligentem constitutere, nisi vel ab illa identificetur cum egressu virtuali, vel ab illa realiter egrediatur, quorum utrum- que maximam imperfectionem importat.

22 Ad secundum respondeo, concessio Antecedente, negan- do Consequenter, ad cuius primam probationem dicen- dam, quod licet ratio speciei & intellectus in Deo non distinguatur virtualiter adaequate, differunt tamen di-

stinctione eminenti, & virtuti inadaequata, penesque ordinem ad diversa comotata materialia, quae distinctio sufficit, ut natura divina uniat sub ratione speciei, absque eo quod sub ratione intellectus communicetur: sicut eadem distinctio sufficit ut gratia sanctificans participet divinam essentiam, sub munere & conceptu na- turae, seu radicis atributionis, non vero sub ratione in- tellectionis, aut speciei intelligibilis, & ut substantia Verbi, sub ratione forma hypostatice, non autem sub ra- tione relationis, humanitati Christi communicetur.

Ad aliam probationem, nego Antecedens: unio enim per modum actus primi in ordine intelligibili, est tantum unio comprincipiativa & effectiva notitiae, neque postulat ut quod speciei impressae locum tenet, efficiatur ab intellectu cui unitur eumque informet: nam juxta probabilissimam sententiam, gustativa & tactiva, absque ulla informatione potentiae tangentis aut gustantis, per meram applicationem & assistentiam uniantur ei ad mo- dum speciei impressae, quae praesentibus objectis ipsi super- vacanea foret. Ad unionem actus secundi quo forma- liter reddamur intelligentes, necesse omnino est formalem esse, & cum inhesionem in potentia intelligente: a qua etiam necesse est ut actus ille secundum procedat, & effi- cienter dependeat: si enim haec absissent, potentia non pos- set dici intelligere per hujusmodi actum; quia intelligere, cum sit vita actualis, & perfectio intrinseca sui ipsius a seipso, utramque illam habitudinem dependentem effi- ciat & inhesionem includit, quas in divinam actum cadere impossibile est.

Ad tertium, concessio Antecedente, nego Consequen- tiam, ad cuius primam probationem, nego Antecedens, ut enim docent nostri Thomista in libris de anima, & va- riis in locis asserit S. Thomas, verbum non est ipsa in- tellectio, sed terminus intrinsecus per eam productus & expressus, in quo videtur tanquam in imagine & similitudine ex- pressa, & actualissime representante, ipse intellectus con- templatur objectum.

Ad secundum distinguo Antecedens: De ratione verbi proprie & adaequate sumpti est quod sit vitale per mo- dum termini, concedo Antecedens. De ratione verbi sum- pti inadaequate & communiter, nego Antecedens & Con- sequentiam.

Explicatur solutio: Cum in verbo duo importentur, nempe ratio representationis actualissimi objecti, & in- super ratio expressi realiterque producti a dicente: potest verbum duobus modis usurpari, adaequate scilicet & proprie, quatenus nimirum utramque rationem importat, & inadaequate ac improprie, & prout dicit solum actual- issimum objecti representationem. Primo modo sumptum est vitale per modum termini: ideoque in divinis solum notionaliter dicitur, nec prout sic essentia divina sub ra- tione verbi mentibus beatorum unitur, cum repugnet il- lam realiter exprimi sine producti ab intellectu beatorum: sumptum vero secundo modo, non dicit vitalitatem & ex- pressionem; sed solum actualissimum objecti representa- tionem; unde sub hac ratione dicitur in divinis essentialiter, quia essentia divina est actualissima representatio sui, ut docet D. Thomas qu. 4. de verit. art. 2. his verbis: Si verbum proprie accipitur, in divinis non dicitur nisi perso- nali- ter; si autem accipitur communiter, poterit etiam dici essentialiter. Similiter essentia divina in beatifica visione gerit vices verbi hoc secundo modo sumpti, cum actual- issime seipsam beatorum mentibus representet. Intellectio autem, quomodocumque accipitur, vitalitatem dicit, subindeque habitudinem dependentem effectivae in prin- cipio intelligente, & egressum sui emanationem ab illo, quae divino actu respectu intellectus creati profus repugnat: unde licet essentia divina uniat mentibus beato- rum ut verbum, nequit tamen intellectui animae Chris- ti sub ratione intellectus uniri.

DISPUTATIO XVI.

De scientia beata anima Christi.

Ad quaest. 10. D. Thoma.

Considerata scientia Christi in communi, ad species ejus descendimus, & primo de scientia beata, ut pote nobiliori & perfectiori, differimus: non agimus autem de scientia beata Christi, in quantum est Deus, de hac enim 1. parte Tractatu 3. fuisse disputavimus, sed de scientia beata animae Christi; & de hac solum investigamus quae proprie pertinent ad Christum, ut ab aliis beatis distinguitur; quae enim omnibus beatis communia sunt, ut objectum visionis beatae, lumen gloriae, species intel- ligibilis, &c. in Tractatu de visione beata fuisse explicata sunt.

ARTICULUS PRIMUS.

An Christus, dum esset viator & in terris degens, scientiam beatam haberet, illamque a primo conceptionis instanti receperit.

S. I.

Utraque difficultas duplici conclusione resolvitur.

1 Dico primo, Christum adhuc viatorem, & in terris degentem, vidisse divinam essentiam, subindeque habuisse scientiam beatam.

Hanc conclusionem probat Cano lib. 12. de locis c. 14. variis Scripturae testimoniis, quae fufe & eleganter expen- dit, sed locus magis idoneus sumitur ex cap. 3. Joannis, ubi sic habetur: *Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis qui est in caelo.* Quibus verbis Chris- tus adhuc viator & in terris degens asserit se esse in caelo: Sed esse in caelo, vel in paradiso, idem est quod Deum videre, ubicumque videatur, ut S. Augustinus nota- vit Epist. 57. prologo exemplo Iatronis, qui cum in Lym- bo futurus esset quoad animam, tamen quia ibi visus erat Deum, dicitur futurus in paradiso: Ergo Christus adhuc viator & in terris degens, videbat divinam essen- tiam, & scientia beata potiebat.

2 Notandum vero est cum Cajetano, super hunc locum Joannis, scopum Christi tunc fuisse persuadere Nicodem credendum sibi esse, utpote teliti oculato, & qui ita in terris debebat, ut simul in caelo esset, Deum videns, quod nulli anteriori veritatis testi, nulli unquam Prophe- tae obtigerat. Unde ibidem dicebat, *Quid scimus loqui- mur, & quod vidimus testamur. Qui de caelo venit, super omnes est, & quod vidit & audivit, hoc testatur.* Ubi Chris- ti testimonium idcirco aliis testimoniis praefertur, quia non ex auditu tantum, ut alii, sed ex visu testimonium perhibuit, unde Joan. 1. dicitur: *Deum nemo vidit unquam, unigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarravit nobis:* Sed Christus in hac vita mortali degens, divinitatis suae, & paternae gloriae, sepe testimonium perhibuit: Ergo tunc divinam essentiam vidit, & scientia beata, seu visione beatifica potitus est. Quod etiam testatur myste- rium transfigurationis, quod fuit signum gloriae Christi latentis in anima, quam tunc in corpore resurre permi- sit, ut communiter docent SS. Patres.

3 Potest etiam suaderi conclusio triplici ratione. Prima quam insinuat D. Thomas hic quaest. 9. art. 2. potest sic proponi. Decens est ut instrumentum excellens, & per modum capitis influens, praehabere in se formaliter per- fectiones quas aliis communicat: Sed Christus ut homo causat in nobis beatitudinem supernaturalem, consilien- tem in visione clara Dei, per modum capitis & instru- menti excellentiae: Ergo oportuit ut in se scientiam bea- tam haberet.

4 Secunda, quae desumitur ex eodem Sancto Doctore supra quaest. 7. artic. 1. sic procedit: Quanto aliquid recep- tum est proximis causae influenti, tanto magis, & cum majori perfectione, illius influxum participat. Sed influxus gratiae est a Deo, cui maxime humanitas Chris- ti per unionem hypostatice conjungitur, cum ad idem esse personale cum ipso trahatur: Ergo perfectissime gra- tiam participat: Sed gratia perfectissima est gratia consummata per gloriam: Ergo anima Christi habuit gratiam gloria consummatam, idem cum beatifica visione con- junctam.

5 Tertia ratio sumitur ex Durando in 3. distinctione 14. qu. 1. num. 5. ubi sic dicitur: Decens fuit ut natura as- sumpta ad supremum esse, ad supremam operationem sibi possibilem elevaretur: Sed natura humana Christi, per unionem hypostatice ad esse supremum, scilicet ad esse Verbi, assumpta est: Ergo decuit quod elevaretur ad su- premum operari tali natura possibile: Sed beatitudo in clara Dei visione consistens, est operatio superna huma- nitati possibilis: Ergo debuit humanitati Christi assumpta ad supremum esse concedi.

6 Dico secundo: Christus scientiam beatam, seu visio- nem beatificam, a primo instanti conceptionis habuit. Ita D. Thomas infra quaest. 34. art. 4. ubi docet Christum in primo suo conceptionis instanti fuisse beatum & com- prehenso- rem, idque probat in argumento sed contra ex illo Psal. 64. *Beatus quem elegisti & assumpsisti, quod se- cundum glossam refertur ad humanam Christi naturam, qua assumpta est a Verbo Dei in unitatem personae:* Sed in primo instanti conceptionis fuit assumpta humana natura a Verbo Dei in unitatem personae: Ergo in primo instanti sua concep- tionis Christus, secundum quod homo, fuit beatus, quod est esse comprehensorem.

7 Eandem veritatem suaderi nititur Cano supra cita- tus, hoc discursu: Christus a primo instanti conceptionis plenus fuit gratiae & veritatis, ut patet ex illo Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, Vidimus glo- riam* Theol. Comet. Tom. IV.

riam ejus quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae & veri- tatis. Ubi ly plenum debet fumi in neutro genere, & re- ferri ad Verbum incarnatum, non vero in masculino, & referri ad Joannem Baptistam, ut perperam existi- mavit Cajetanus, quem Cano ibidem fufe impugnat: Sed si Christus ab initio scientia beata, seu visione bea- tifica, non esset potitus, non fuisset ex tunc ut ho- mo gratia & veritate plenus: Ergo scientiam beatam, seu visionem beatificam, a primo instanti conceptionis habuit. Sequela Minoris probatur. Cui deest suprema gratiae perfectio, & summa veritatis cognitio, nec gra- tiae, nec veritatis plenus dici potest: cum tantum a ple- nitudine, quantum a perfectione, aliquis deficiat: Sed suprema gratiae perfectio est consummatio per gloriam, & summa veritatis cognitio in visione beatifica sita est: Ergo Christus sine illa, nec gratiae nec veritatis plenus existeret.

Nostram conclusionem probant etiam tres rationes 8 pro praecedenti adductae. Nam Christus adhuc viatori scientiam beatam competere offendimus, quia est caput hominum & Angelorum, ac proinde oportuit ut habe- ret omnes perfectiones membrorum; quia fuit intime conjunctus causae influenti gratiam; & quia decens fuit ut natura ad supremum esse assumpta, suprema operatio concederetur. Sed Christus ut homo ab initio concep- tionis fuit caput hominum & Angelorum, & ex tunc causae influenti gratiam fuit intime conjunctus, illiusque humanitas ad supremum esse assumpta & ele- vata: Ergo a primo conceptionis instanti, scientia bea- ta, seu clara Dei visione, potitus est. Unde Psal. 21. Christus Patrem alloquens ait: *In te projectus sum ex utero, de ventre matris meae Deus meus es tu:* Quae ver- ba glossans Eusebius libro 2. de demonstrat. Evangel. sic Christum loquentem inducit: *De ventre matris meae Deus meus es tu, cum enim adhuc intra uterum gestaris me in utero laterem, te tamen Deum meum videbam.* Et Richardus Victorinus libro 2. de Emmanuele cap. 22. post multa de plenitudine suavitatis quae in Christi ani- ma a momento conceptionis abundavit, ut idcirco Chris- tus puer dictus sit butyrum & mel comedisse, subdit: *Summa suavitatis butyrum, cujus participationem expectamus in nostra glorificatione, ipse accepit in ipso ingressu hu- jus mortalis vitae, nec nostro more ex parte, sed in omni plenitudine.*

Denique suaderi potest conclusio hac ratione: Natu- ra assumpta a Verbo debemus concedere quod majoris dignitatis & excellentiae est, nisi numeri Redemptoris repugnet: Sed animam Christi fuisse a primo instanti bea- tam, majoris est dignitatis, quam beatitudine aliquando caruisse, & cum munere Redemptoris non pugnat: cum ad hoc munus salvandum, ut idcirco Christus puer dictus sit butyrum & mel comedisse, subdit: *Summa suavitatis butyrum, cujus participationem expectamus in nostra glorificatione, ipse accepit in ipso ingressu hu- jus mortalis vitae, nec nostro more ex parte, sed in omni plenitudine.*

Denique ipsae Scripturae testimonia, quibus signifi- cari videtur, Christum ante passionem & mortem suam non fuisse beatitudine donatum: Dicitur enim Luca 24. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Joan. 7. *Nonnumquam Spiritus erat datus, quia Jesus nonnumquam erat glorificatus.* Item Apocal. 5. dicitur, Chris- tum, quia oculis est, accepisse gloriam & divinitatem. Denique ipse Christus Joan. 17. his verbis Patrem alloquitur: *Clarifica me Pater claritate quam habui, prius- quam mundus esset apud te:* Ergo Christus dum esset viator & degens in terris, non habuit scientiam beatam, seu visionem beatificam, & multo minus in primo instanti conceptionis.

S. II. Solvuntur objectiones.

Contra praecedentes conclusiones in primis objici pos- sunt quaedam Scripturae testimonia, quibus signifi- cari videtur, Christum ante passionem & mortem suam non fuisse beatitudine donatum: Dicitur enim Luca 24. *Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Joan. 7. *Nonnumquam Spiritus erat datus, quia Jesus nonnumquam erat glorificatus.* Item Apocal. 5. dicitur, Chris- tum, quia oculis est, accepisse gloriam & divinitatem. Denique ipse Christus Joan. 17. his verbis Patrem alloquitur: *Clarifica me Pater claritate quam habui, prius- quam mundus esset apud te:* Ergo Christus dum esset viator & degens in terris, non habuit scientiam beatam, seu visionem beatificam, & multo minus in primo instanti conceptionis.

Verum haec facile dilantur, dicendo his locis, ser- monem esse vel de gloria corporis, vel de exaltatio- ne nominis Christi super omne nomen, vel de restitutio- ne unionis hypostatice cum tota Christi humanitate, quae in resurrectione facta est, ut alibi expositimus; quae haec & similia Scripturae testimonia nihil nocent veri- tati propositae, & praecedentibus conclusionibus decla- rat.

Secundo contra primam conclusionem objici potest 12 difficile argumentum, quod sub hac forma breviter pro- ponitur. Summum gaudium non potest simul compati cum summa tristitia: Sed Christus tempore passionis habuit summam tristitiam, quam Matth. 26. his ver- bis declaravit: *Tristis est anima mea usque ad mor- tem:* Ergo tunc non fuit in anima Christi gaudium bea- tificum, nec per consequens scientia seu visio beatifica, Bb ad

- ad quam necessarium summum gaudium seu delectatio consequitur.
13. Respondet Cano loco supra citato, Christum mortis tempore, delectatione beatifica caruisse, & tunc retinisse gaudium beatificum; quod suapte natura a visione beatifica prodire debebat, ut daret locum tristitia ad hominum redemptionem: sicut per totam vitam gloriam anime quasi suppressit, & impedivit ne in corpus efflueret, ut daretur locus merito. Idem docet Valentia in praesenti disput. 1. qu. 9. Salmeronius tom. 16. tractat. 14. §. ad 4. & Maldonatus in cap. 26. Matth. §. Substitutus in scholis.
14. Sed haec solutio & doctrina displicet aliis Theologis, & merito: non enim subtrahenda est pro aliquo tempore ab anima & voluntate Christi aliqua perfectio beatitudinis quae in omnibus beatis reperitur: delectatio autem voluntatis pertinet ad perfectionem beatitudinis anime, & quidam existimant esse a visione beatifica inseparabilem: quia fieri non potest ut voluntati representetur summum bonum, nempe Deus clare visus, & non delectetur & quiescat in illo: quare si anima Christi pro aliquo tempore caruit huiusmodi delectatione & gaudio, sequitur etiam fuisse privatam pro eodem tempore visionem beatificam, quod tamen non potest admitti. Unde S. Thomas infra qu. 46. art. 3. cum in prima objectione, ex contrarietate inter tristitiam & gaudium inuoluerit, non potest Christum tritari secundum animam, eo quod fruere delectatione beatifica: ut argumentum solveret, non negavit in Christo gaudium beatificum, sed illo admissio, solutionem dedit quam infra subiiciemus.
15. Respondent secundo illi, quos sequitur Theophilus Raynaudus tomo de Christo lib. 4. sect. 2. cap. 4. quod licet naturaliter loquendo impossibile sit summam laetitiam simul compatiri cum summa tristitia, tamen de potentia Dei absoluta possunt esse simul in eodem subiecto, etiam si contrarietatem habeant.
16. Sed haec etiam solutio (nisi magis explicetur, & aliunde iuretur) non videtur legitima: Nam licet summa delectatio & summa tristitia, comparatione eisdem objecti opponantur contrarie, tamen includunt, aut saltem inferunt contradictionem, quia tristitia importat actum per modum recessus & fugae; delectatio autem dicit actum, per modum accessus & perfectionis: Sed contradictoria per nullam potentiam verificari possunt: Ergo nec summam gaudium & summa tristitia respectu eiusdem objecti simul existere.
17. Contrariatur: De potentia Dei absoluta fieri nequit, ut quis regatur a termino a quo, & simul quiescat in illo, eo quod recessus ab uno termino includat negationem quietis in eodem termino: Ergo similiter est impossibile quod voluntas per summam delectationem quiescat in aliquo objecto, & per summam tristitiam fugat & recedit ab eo. His ergo solutionibus praetermissis
18. Ad objectionem respondeo cum S. Thoma loco citato in resp. ad 1. Majorem esse veram, si tristitia & delectatio sint de eodem objecto, & sub eadem ratione: si vero vel erga diversa objecta, vel erga idem secundum diversas rationes, gaudium & tristitia venturam, quamvis inter se opponantur, nec possunt simul in gradibus intensis esse natura rei existere; de potentia tamen absoluta simul existere possunt: tristitia autem & gaudium, quae tempore passionis in anima Christi fuerunt, vel circa diversa objecta versabantur, vel circa idem sub diversa ratione considerantur: voluntas enim Christi etiam tunc summe gaudebat & delectabatur de visione beatifica, & summe dolebat & tribulabatur de peccatis generis humani, pro quibus patiebatur. Item Christus tunc delectabatur de morte ut utilis ad redemptionem hominum, & tribulabatur de illa prout dissentanea natura: unde potuit fieri, & de facto dispensatione divina factum fuit, ut summa delectatio non excluderet summam tristitiam.
19. Dices cum Cano: Si haec solutio valeret, sequeretur nullam tristitiam esse incompatibilem de potentia absoluta cum gaudio de eodem objecto: tristitia enim & gaudium semper obiectum respiciunt sub diversa ratione formali, nam tristitia, utpote fuga, illud respicit sub ratione mali & nocivi; gaudium vero, cum per modum perfectionis se habeat, illud sub ratione boni & convenientis attingit.
20. Sed negatur sequela, nam licet tristitia & gaudium, seu delectatio, semper differant & disconveniunt in ratione formali sub qua, ut argumentum recte demonstrat, non tamen semper disconveniunt in ratione formali quae, sed quandoque disconveniunt, quandoque non, subindeque interdum simul stare possunt, de absoluta Dei potentia, ut in praesenti contingit: quia nimirum eadem mors materialiter, secundum diversam rationem formalem quae fuit in respectu a Christo, ut iam declaravimus: interdum verò implicat ea simul reperiri, ut contingeret, si idem obiectum materiale, secundum eandem rationem formalem quae respicerent;

v. g. quod mors Christi per respectum solum ad naturam, vel per respectum solum ad finem redemptionis, simul gaudium & tristitiam terminet, manifestam implicat contradictionem, cum tristitia (ut supra dicebamus) importet actum per modum recessus & fugae, delectatio vero per modum accessus & perfectionis se habeat.

Obiicitur tertio contra secundam conclusionem: Christus sibi meruit scientiam seu visionem beatam: Ergo etiam a primo suo conceptionis instanti non habuit, Patet Consequentia; implicat enim quod premium, praesertim ultimum, sit ante meritum, eo quod meritum se habeat ad premium, ut via ad terminum. Antecedens vero probatur: Perfectus est habere aliquid ex merito, quam sine merito; nam habere aliquid ex merito, quam sine merito, illud habere ab alio, ut docet S. Thom. infra qu. 19. art. 3. Sed Christo tribui debet id quod perfectus est: Ergo Christus scientiam seu visionem beatam sibi meruit.

Respondendo negando Antecedens, nam ut dicemus infra, cum agemus de merito Christi, licet Christus gloriam sui corporis, & sui nominis exaltationem meruerit, non tamen gratiam & gloriam anime, quam in primo suo conceptionis momento a Deo recepit, quare huiusmodi dona non habuit tunc titulo meriti, seu mercedis, sed per modum naturae, & titulo filiationis naturalis, & veluti per naturalem resultantem ex unione hypostatica, ad quam in eo instanti eius humanitas fuit elevata. Unde ad probationem in contrarium dicendum est perfectus quidem esse per se loquendo habere aliquid ex merito, quam sine merito, per accidens tamen interdum melius esse aliquid sine merito habere, quam per meritum illud acquirere, quando scilicet habere illud ex merito, privat majori perfectione, qualis est habere illud per modum naturae, & nunquam caruisse perfectione illa. Solutio est D. Thomae infra quest. 19. artic. 3. in corpore; ubi sic dicitur: *Habere aliquid donum per se, est nobilissimum quam habere illud per aliud, semper enim causa quae est per se prior est ea quae est per aliud. . . . Quia autem omnis perfectio & nobilitas Christo est attribuentia, consequens est quod ipse per meritum habuerit illud quod alii per meritum habent, nisi sit tale quod eius capere magis dignitatis Christi & perfectissimi praesulter, quam per meritum accipiat. Unde nec gratiam, nec scientiam, nec beatitudinem anime, nec divinitatem meruit, quia cum meritum non sit nisi eius quod nondum habetur, oportet quod Christus aliquando istis caruisset, quibus carere, magis diminuit dignitatem Christi, quam auget meritum.*

§. III.
Corollarium notatum dignum.

EX dictis intelliges, Christum vere a Propheta adhibibilem dici, & a SS. Patribus recte divinum nomen, & paradoxum appellari: in ipso enim tunc certantur mirabilia, & quae specie tenus videntur pugnantia, ut merito de illo dici possit: *Non alibi miranda magis; in eo quippe, ut ostendimus, beatitudo & miseria, dolor, & gaudium, ac status victoris & comprehensoris, mirabili quadam divinae sapientiae arte, foederata & sociata sunt, & ut Doctor Mellissus serm. 2. super Missus est, eleganter expendit: in ipso agnoscebat longitudo brevis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. ibi agnoscebat lux non lucens, verbum insanum, aqua siccitas, panis esuriens. Videns se ascendat, potentiam regis, sapientiam instrui virtutem sustentari, Deum denique latentem, sed Angelos resistentem, vagientem, sed miserum consolantem. Videns se attendas, tristitiam laetitiam, pauperem sublimem, salutem patri; vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed quae non intus mirandum est, ipsa ibi certant tristitia laetitiam, pauper confortans, passio salvans, mors vivificans, infirmitas robrans.*

Similia habet Richardus a S. Laurentio lib. 4. de laudibus Deiparae, ubi mirabilem hanc rem inter se pugnantium & dissonantium, in Christo concordiam, haec trithmica expressione eleganter celebrat.

*Mira rebus convulsa,
Longitudo brevis efficitur,
Latitudo constructa cernitur,
Complanatur profunditas,
Altitudo demissa subditur,
Virtus facies, potestas regitur,
Infirma aetate firmatur,
Languet salus, pauper fiducia,
Sardor miror, perat laetitia,
Tristitiae consistatio,
Disciplinam subdit prudentia,
Vilitati se subdit gloria,*

Ergo

*Ergo passu refugio,
Invenitur panis esuriens,
Aet sit fons indesciendus,
Libertas iugo premitur,
Esse subit nunquam incipiens,
Laco manus locari nesciens,
Et vita mortem pariter,
Quis hoc vidit, quis istud dilexit,
Quis hoc facis mirari sufficit,
Et quid est hoc miraculi?
Quid hoc? Ipse profectus deficit,
Immo suo defectu reficit,
Deus defectum faculi.*

ARTICULUS II.

Utrum anima Christi per scientiam beatam omnes creaturas possibiles in essentia divina cognoscat?

§. I.

Praemititur quod apud omnes est certum, & conclusio negativa statuitur.

- UT certum & indubitatum in Theologia cum D. Thoma hic art. 1. supponimus, animam Christi per scientiam beatam Deum non comprehendere, tam quia nullus intellectus creatus, etiam de potentia absoluta, potest Deum comprehendere, seu divinam essentiam tam perfecte cognoscere quantum cognoscibilis est, ut in Tractatu de visione beata ostensum est. Tum etiam quia in Concilio Basiliensi sess. 22. tamquam erronea in fide damnatur haec propositio Augustini de Roma, Archiepiscopi Nazareni: *Anima Christi videt Deum tam clare & intense, sicut Deus videt seipsum.* Et a part. directorii Inquisitionum qu. 21. inter errores Arnaldi de Villa nova Medici, damnatos per Inquisitores, secundo loco iste refertur: *Quam cito anima Christi fuit unita divinitati, statim ipsa anima scit omnia quae Deus scit.* Est igitur error in fide, asserere animam Christi per scientiam beatam Deum comprehendere, seu cognoscere quantum cognoscibilis est. Unde scite Albertus Magnus in 3. distinct. 14. artic. 1. *Solus Deus comprehendit se, si enim diceremus, eum concludi comprehensione capacitate anime Christi, videretur mihi quod hoc redunderet in blasphemiam Deitatis Christi.*
- Hoc, ut dixi, certum & indubitatum est apud omnes Theologos. Solum difficultatem ingerit testimonium Ildori cap. 48. in Exodum sic dicens: *Sola sibi integre nota est Trinitas, & humanitas suscepta.* Quae verba non nisi de cognitione comprehensiva intelligi possunt, cum integra Trinitatis cognitio competens ipsi Trinitati, vera sit Deitatis comprehensio.
- Nec valet quod nonnulli Recentiores dicunt, testimonium Ildori non fideliter referri a D. Thoma hic art. 1. sed in Ildoro lib. 1. sententiarum cap. 3. sic haberi: *Sola Trinitas sibi integre nota est, & humanitas a Christo suscepta.* Non valet, inquam, haec evasio; nam licet verum sit quod in Ildoro lib. 1. sententiarum cap. 3. qui ad marginem D. Thomae non bene notatur, haec verba legantur; loco tamen a nobis citato, & ex capite 48. in Exodum desumpto, habentur verba quae retulimus. Et ne quis dicat esse lapsum Typographi, notat Ildori Scholasticus, octo manuscriptos libros, tam Longobardicus cum nostris characteribus scriptos, cum ista editione concordare. Unde cum D. Thoma hic art. 1. adi. dicendum est, Ildorum hoc dixisse, propter excellentissimam cognitionem convenientem anime Christi Domini, quae nulli alteri creaturae est communis, integraque appellatur, non quia sit comprehensiva Dei, nec maxima inter possibiles de potentia Dei absoluta, sed quia est superna inter possibiles de lege statuta: quemadmodum supra disp. 13. art. 2. diximus, animam Christi dici plenam gratia habituali, non quod non sit possibilis major & intensior dari nequit. Dici etiam potest, Ildoram loqui de homine assumpto, ratione divinitatis. Vel id dixisse ex opinione apud aliquos tunc recepta, quod per divinum intellectum cognosceret anima Christi, ut recte observavit P. Nicolaus in scholis ad articulum 1. huius questionis: His praemissis, pro resolutione difficultatis proponit
- Dico, animam Christi per scientiam beatam non cognoscit in divina essentia omnes creaturas possibiles. Ita communiter Theologi tam domestici quam extranei, contra Hugonem a Sancto Victore, Alensem, Durandum, Scotum, & alios antiquos, asserentes animam Christi omnia possibilium in verbo per scientiam beatam cognoscere. In eo tamen discrepant, quod Hugo id concedit anime Christi, ratione scientiae & intellectus in creatura, quam ipsi a Deo communicatam esse docet, ut disp. praecedenti art. 1. vidimus: alii vero animam Christi

si per scientiam creatam omnia possibilium cognoscere asserunt.

Plures autem ad probandam nostram conclusionem adducuntur a Recentioribus rationes, quae parum urgent, & facile dilui possunt: unde illis praetermissis, su deur conclusio ratione D. Thomae hic art. 2. ad hanc formam redacta. Cognitionis omnium possibilium in divina essentia cognita, est divina essentiae comprehensio: Sed implicat intellectum creatum, & consequenter intellectum animam Christi, Dei essentiam comprehendere: Ergo & omnia possibilium in eo cognoscere. Minor patet ex supra dictis, & a D. Thoma hic art. 1. demonstratur.

Major autem in qua est difficultas, sic ostenditur. Eo modo unum in alio cognoscitur, quo in illo continetur: Sed creaturae continentur in Deo ut effectus in causa: Ergo in illo cognoscitur sicut effectus in causa: Sed cognitio omnium effectuum in aliqua causa, ex vi cognitionis illius, est causa comprehensio: Ergo cognitio omnium possibilium in divina essentia cognita, est divina essentiae comprehensio, Minorem subsumentam sic probat Sanctus Doctor. Quanto perfectius cognoscitur causa, tanto plures effectus cognoscuntur in illa: Ergo non possunt omnes effectus alicuius causae cognosci ex vi cognitionis causae, nisi in causa cognita omni perfectione possibili: Sed cognitio causae perfecta omni perfectione possibili, est illius comprehensio: Ergo cognitio omnium effectuum in aliqua causa, est ipsius comprehensio.

Rationem hanc D. Thomae variis instantiis, veluti quibusdam nebulis, obcurare nititur Scotus in 3. dist. 14. qu. 2. sed illas Capreolus, Cajetanus, & Ferrarinius, facile depellant, unde in his immorari non expedit. Recentiores etiam excogitant solutiones, ut vim ejus eliderent. Quidam enim dicunt, cognitionem omnium effectuum in divina essentia cognita, ad summum exigere vel arguere comprehensionem divinae omnipotentiae, non autem divinae essentiae. Alii respondent non comprehendere etiam divinam omnipotentiam per cognitionem omnium creaturarum in illa, quia cognitio divina omnipotentia sub omni connexionem ad creaturas, adhuc restat cognoscenda secundum connexionem identitatis quam habet cum ceteris attributis. Alii asserunt ex cognitione omnium possibilium in divina omnipotentia, non colligi ejus comprehensionem, quia omnium possibilium collectio non est adequatus terminus cognoscibilitatis omnipotentiae, cum etiam creaturae repugnant in omnipotentia possint cognosci. Aliorum denique solutio est, cognitionem omnium possibilium in divina essentia non esse, nec inferre comprehensionem intensivam illius, sed tantum extensivam, quam intellectui humano Christi non repugnare existimant.

Verum haec frivola sunt, & facile possunt depelli. Primum quidem, tum quia non stat rei virtutem comprehendendi, & non comprehendendi essentiam: tum quia ex cognitione omnium possibilium colligitur omnipotentiae comprehensio, ex illa etiam inferitur omnipotentiae divinae essentia. Tum etiam, quia sicut divina essentia est infinita, ita etiam divina virtus & potentia: Sed intellectus creatus non potest comprehendere essentiam divinam, ratione infinitatis: Ergo nec divinam virtutem vel potentiam. Quo discursu utitur S. Doctor qu. 20. de veritate, art. 3. in secundo argumento *sed contra*, & 3. contra Gent. cap. 56. ratione 3.

Secundum autem fatiale est, nam videns in Dei omnipotentia creaturas possibiles, illam intuitive cognoscit: Sed implicat intuitive cognosci Dei omnipotentiam, non cognita connexionem quam habet cum ceteris attributis, cum identificetur realiter cum illis: Ergo repugnat cognosci creaturas possibiles in Dei omnipotentia tanquam in causa, nisi cognoscatur connexio quam habet cum ceteris attributis.

Non valet etiam tertia solutio: Non stat enim omnia possibilium cognosci, & impossibilia latere: Ergo ex non cognitione impossibilium, omnibus possibilibus cognitis, divinae omnipotentiae comprehensio negari nequit. Consequentia manifesta est. Antecedens probatur. Impossibilia non possunt in seipsis cognosci, nec etiam in divina omnipotentia, sed solum cognosci possunt ratione ipsorum possibilium, sicut male per bona creata, & negationes per formas oppositas cognosci a Deo docet D. Thomae 1. part. quest. 14. art. 9. & 10. Ergo omnibus possibilibus cognitis comprehensive, non possunt impossibilia latere.

Ultima demum solutio, quae apud Recentiores frequentior est, facile potest refelli: nam licet cognitio omnium creaturarum in verbo, solum dicitur explicite & formaliter infinitam extensionem, illative tamen & virtualiter infert infinitam intensionem, subindeque comprehensionem intensivam divinae essentiae & omnipotentiae: quia non potest penetrari virtus infinita, & infinite participabilis, sine infinita claritate & intensione, cum haec sola sufficiat ad penetrandum omnem modum

quo virtus illa infinita participabilis est: tanto siquidem majus seu intensius lumen glorie requiritur, quanto plures creaturæ possibilis in divina omnipotentia cognoscuntur: Ergo ad exhauriendam & penetrandam infinitam rerum possibilium quæ in Dei essentia & potentia latent collectionem, lumen glorie infinite intensum requiritur. Quo discursu utitur Sanctus Thomas 1. part. quest. 12. artic. 7. ad probandum Deum non posse comprehendi ab intellectu creato, lumine glorie perfuso: in tantum (inquit) intellectus creatus divinam essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, in quantum majori vel minori lumine glorie perfunditur: cum igitur lumen glorie creatum, in quocumque intellectu creato receptum, non possit esse infinitum, impossibile est quod aliquis intellectus creatus Deum infinite cognoscatur, unde impossibile est quod Deum comprehendat.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

Plures ac difficiles contra nostram conclusionem, & rationem D. Thomæ, fieri possunt instantiæ, quas ad majorem claritatem & breviter, sequenti objectione proponemus & diluimus.

35 Objectiones ergo: Si Christus per scientiam beatam omnes creaturas possibilis in Dei essentia & omnipotentia non cognosceret, maxime quia ex hoc sequeretur, quod intellectus creatus animæ Christi, Dei essentiam & omnipotentiam comprehenderet, quod est impossibile: Sed ex cognitione omnium possibilium in Verbo, non recte inferitur comprehensio divine essentia & omnipotentia: Ergo præcipuum nostræ conclusionis fundamentum corrumpitur. Major ex supra dictis patet, Minor vero, in qua est difficultas, ostenditur primo. Angelus inferior non comprehendit superiorem, ut docuitur in Tractatu de Angelis, disput. 9. art. 2. & tamen Angelus inferior cognoscit omnia naturalia quæ in Angelo superiori virtualiter continentur: alia possit de naturalibus a superiori illuminari, contra D. Thom. 1. part. quest. 109. art. 3. ad 2. ubi asserit de his quæ pertinent ad ordinem naturalem, unum Angelum non illuminare alterum, sed tantum de his quæ supra naturam sunt: Ergo ex cognitione eorum quæ in aliquo virtualiter continentur, non sequitur illius comprehensio, & consequenter licet Christus omnia possibilis in Dei omnipotentia cognosceret, non propterea tamen illam comprehenderet.

36 Secundo: Ex cognitione eorum quæ Deo conveniunt formaliter, in divina essentia cognita, non sequitur comprehensio illius, alia quilibet beatus Deum comprehenderet, cum in divina essentia cognita, relationes, attributa, & alia quæ Deo formaliter competunt, perfecte cognoscatur: Ergo similiter ex cognitione omnium possibilium, quæ in divina omnipotentia continentur emittentur, non sequitur illius comprehensio. Antecedens patet, Consequentia vero probatur. Quando duo alicuiusmodi sunt ordinata, si ex cognitione primi non inferitur comprehensio ejus, nec colligitur ex secundi cognitione: Sed convenientia formaliter in Deo, sunt ratio convenientia illorum, quæ in ipso sunt emittentur: Ergo si ex cognitione omnium convenientium formaliter, Dei comprehensio non sequitur, illa non potest inferri ex cognitione omnium possibilium, quæ in Deo sunt emittentur.

37 Tertio: Quidquid Deus potest facere est minus quam ipsa Deus, subindeque facilius potest ab anima Christi cognosci: Sed Deus potest videri, & de facto videtur ab anima Christi, absque eo quod ab ipsa comprehendatur: Ergo a fortiori tota collectio rerum possibilium in divina essentia cognosci poterit, absque ejus comprehensione, & sic ex comprehensione omnium possibilium in verbo, non sequitur ejus comprehensio.

38 Quarto: Cognoscens unum effectum in Verbo, non comprehendit divinam omnipotentiam, quatenus est causa illius: Ergo cognoscens omnia possibilis in Verbo, non comprehendit omnipotentiam divinam, ut est causa omnium possibilium, ac proinde ex cognitione omnium possibilium in Verbo, non recte inferitur comprehensio omnipotentia divina.

39 Denique, possunt omnia possibilis in Verbo cognosci majori & minori claritate: Sed cognita claritate minori, non comprehenduntur, cum comprehensio perfectissimam cognoscens modum importet: Ergo possunt omnia possibilis in Verbo cognosci, absque ejus comprehensione. Minor patet, Major vero probatur: Tum quia singula possibilis possunt cognosci cognitionibus inæqualis claritatis: Ergo & omnia collective. Tum etiam, quia omnia quæ continentur virtualiter in Gabriele verbi gratia, minori claritate cognoscuntur ab ipso, quam ab Angelo supremo, & minori ab hoc quam a Deo: Ergo pariter omnia in omnipotentia contenta, collective sumpta, terminare possunt cognitiones in claritate inæquales.

He instantiæ licet difficiles appareant, ex fundamentis, tamen supra statim facile dilui possunt. Unde ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus primam probationem, concessa Antecedente, distinguo Consequens: Ex cognitione illorum, quæ in aliquo virtualiter continentur, non sequitur ipsius comprehensio, si illa cognoscantur in ipso, & ex vi cognitionis illius, nego. Si cognoscantur in seipsis, & independentes ab alio prius cognito, concedo. Licet ergo Angelus inferior omnia ad ordinem nature spectantia, quæ in virtute Angeli superioris continentur, cognoscat, ipsum tamen non comprehendit, quia ea non cognoscit in ipso, & ex ipso, seu ex vi cognitionis ad superiorem Angelum terminata, sed immediate in seipsis per species a Deo infusas, ut docet S. Thom. 1. part. quest. 56. artic. 2. Anima vero Christi, si omnia possibilis in Verbo cognosceret, in essentia & omnipotentia divina ut in causa, & ex vi cognitionis illius, ea videret, & sic illam comprehenderet.

Ad secundam distinguo Antecedens: Ex cognitione comprehensiva illorum, quæ Deo conveniunt formaliter, non sequitur comprehensio illius, nego Antecedens. Ex cognitione tantum quiddam illorum, concedo Antecedens, & nego Consequentiam; quia omnia quæ in Deo eminenter continentur, non possunt cognosci quiddam, & non comprehensive, & consequenter, nisi divina virtus comprehendatur: illa vero quæ formaliter competunt Deo, minimè attributa, possunt in divina essentia cognosci quiddam, & non comprehensive, & ideo ex cognitione omnium attributorum in divina essentia cognita, non sequitur divina essentia comprehensio, bene tamen ex omnium possibilium cognitione in divina omnipotentia, ipsius comprehensio colligitur.

Dices: Ideo quæ Deo formaliter insunt, posse cognosci quiddam & non comprehensive, quia possunt modo finito cognosci: Sed ea pariter quæ in Deo eminenter continentur, possunt cognosci modo finito: Ergo possunt etiam quiddam & non comprehensive cognosci. Probat Minor: Ideo non possunt modo finito cognosci, quia cognoscuntur in Deo tanquam in causa, ac proinde illorum omnium cognitio dependet ex modo adæquato cognitionis: At hæc ratio obstat nequit: Ergo, &c. Probat Minor: Etiam perfectiones attributales Dei cognoscuntur in divina essentia, ut in sui causa virtuali, & tamen possunt omnes cognosci in divina essentia, cognita modo finito, & ipsi non adæquato: Ergo quævis possibilis cognoscuntur in divina essentia, ut causa, poterant omnia cognosci in divina essentia, cognita modo finito, & ipsi non adæquato.

Respondeo negando Minorem, ad-cujus probationem, 43 nego etiam Minorem. Ad probationem vero illius, nego consequentiam & paritatem. Ratio autem discriminis traditur a Cajetano 1. part. quest. 12. art. 8. ad 1. Scoti, sumiturque ex D. Thom. quest. 20. de verit. art. 5. in corp. Ea enim quæ alicui formaliter competunt, illo visio, statim cognoscuntur, quia sunt de apparentibus manifeste: unde sicut visio cause modum intensivam cognitionis non petit, sed solum cognitionis substantiam; ita quæ formaliter cause insunt, non modum, sed substantiam cognitionis cause sequuntur; & idcirco possunt & debent omnia quæ formaliter Deo insunt, visâ illius essentia, quantumvis debili & finito modo, cognosci. Illa autem quæ eminenter continentur in Deo, non apparent manifeste, sed latent in causa, & ideo non cognoscuntur ex vi substantia cognitionis cause, sed sequuntur modum intensivam & penetrativam cognitionis cause: subindeque ut omnia cognoscantur in illa, necessarium est cognitionem adæquari cause in modo, esseque illius comprehensionem.

Ad tertiam dicendum, quod licet omnium possibilium cognitio extra Verbum, foret quid minus quam ipse Deus ut cognoscibilis; omnium tamen possibilium collectio, non ut in se cognoscenda, sed ut cognoscenda in Verbo, non est quid minus quam Deus ipse in ratione intelligibilis, quia prout sic ipsius Dei intelligibilitate intelligibilis constituitur.

Ad quartam, concessa Antecedente, nego Consequentiam, quia unus effectus possibilis non est terminus adæquatus omnipotentia: omnia vero possibilis terminative adæquatus omnipotentiam: virtus autem cause non comprehendit, nisi in illa adæquatus terminus cognoscatur: unde licet ex cognitione unius possibilis non possit inferri comprehensio divine omnipotentia, bene tamen ex cognitione omnium possibilium.

Ad ultimam, nego Majorem, ad cujus primam probationem, concessa Antecedente, nego consequentiam & paritatem: Ratio autem discriminis est, quia singuli effectus possibilis possunt in divina essentia cognosci secundum plures & pauciores rationes, & consequenter ex majori & minori divina essentia penetratione: nam quo magis Dei essentia penetratur, eo plures effectus, vel rationes effectuum cognoscuntur in illa: cognitis autem omnibus

omnibus possibilibus collective, non restant plures rationes in effectibus cognoscibilis, subindeque nec divina essentia remanet amplius penetrabilis, nec perfectiori cognitione visibilis.

Ad secundam probationem Majoris, concessa Antecedente, nego Consequentiam: nam omnes effectus in Gabriele, verbi gratia virtualiter contenti, ad adæquatam sui cognitionem in ipso Gabriele ut in causa, non petunt nisi claritatem, perfectionemque cognitionis a cognoscibilitate Gabrielis claritatis: & quia hæc suprema non est, sed potest major claritas dari, & de facto datur in cognitione Dei, & Angeli superioris, consequens fit ut omnes effectus in illo contenti in causa, possint cognitionibus inæqualis claritatis cognosci: omnes autem divine omnipotentia effectus petunt ad sui cognitionem in divina omnipotentia, claritatem, efficaciam, & perfectionem, a cognoscibilitate omnipotentia requisitam, qua major dari non potest, & ideo non possunt collective sumpti, cognitionibus inæqualis claritatis & perfectionis cognosci.

ARTICULUS III.

An beata Christi scientia, ad omnia presentia, præterita, & futura se extendat?

§. I.

Relatis sententiis conclusio affirmativa statuitur.

47 Articulus precedenti ostensum est, scientiam Christi beatam, ad omnia possibilis quæ in Dei potentia infinita latent non se extendere, subindeque non ferri ad omnia quæ continentur in scientia Dei, quam Theologi simpliciter notitia seu intelligentia vocant. Sed adhuc discutendum restat an saltem Christus per scientiam beatam omnia presentia, præterita & futura videret, eaque omnia objecta attingat, quæ a Deo per scientiam visiosis cognoscuntur: Id enim negant plures ex antiquis Theologis, ut Henricus, Scotus, Gabriel, Richardus, Marcellinus, Paludanus, & alii, quos referet & sequitur Salas 1. 2. qu. 3. Tract. 2. disp. 4. ubi ait sententiam istam se probabiliorē putaturam, nisi auctoritas Angelici Doctoris in contrarium obstat. Illam etiam aliqui Recentiores sequuntur. Sed affirmans sententia, non solum apud domesticos, sed etiam apud extraneos communis est, eamque adeo certam existimat Vasquez hic disp. 51. cap. 2. ut eam esse certam fide tenendum asserat. Sed quidquid sit de hac sententia, quæ nimis videtur rigida.

48 Dico Scientia Christi beata, ad omnia presentia, præterita, & futura se extendit. Ita D. Thomas hic art. 2. in corp. ubi ait quod anima Christi in verbo cognoscit omnia existentia secundum quodcumque tempus: id est quæ sunt, fuerunt, vel erunt. Et in resp. ad 2. asserit quod anima Christi scit omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam visiosis, non tamen omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam simpliciter intelligentia, & ita plura scit Deus in seipso, quam anima Christi: At Deus per scientiam simpliciter intelligentia, omnia possibilis quæ in sua latent omnipotentia, in seipso ut in causa cognoscit; per scientiam autem visiosis, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, ut presentia in sua eternitate intuetur, ut in Tractatu de scientia Dei disp. 2. art. 1. & disp. 4. art. 9. suse declaravimus: Ergo licet scientia Christi beata, omnia possibilis non attingat, ad omnia tamen presentia, præterita, & futura se extendit.

49 Ratio etiam quam S. Doctor in corpore ejusdem articuli insinuat, id suadet: Etenim omnes beati cognoscunt in divina essentia per beatificam visionem omnia ad suum statum spectantia: Sed ad Christi, etiam ut hominis, statum pertinent res omnes presentis, præterita, & futura: Ergo scientia Christi beata ad illa omnia se extendit. Major in Tractatu de visione beatifica disp. 5. art. 7. probatur, tum ex Concilio Senonensi, asserente beatis in divinitatis speculo intellocere quidquid illorum interit. Tum ex eo quod de ratione beatitudinis est, omne rationale beatorum desiderium satiare, subindeque desiderium illud quod habent sciendi quidquid pertinet ad proprium statum. Minor vero est certa, nam Christus, secundum quod homo, est dominus omnium rerum, juxta illud Math. ultimo, Data est mihi omnia potestas in celo & in terra. Et Psalm. 8. Omnia subiecisti sub pedibus ejus. Et Joan. 13. Sciens quia omnia dedit Pater in manus. Est etiam creaturarum rationalium iudex, ut constat ex illo Joan. 5. Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio: Ergo ad ipsum, ratione dominii, & iudicaria potestatis, pertinent omnes rationales creaturæ, omnesque illarum volitiones & cogitationes presentis, præterita, vel futura.

50 Dices, quod licet cogitationes omnes hominum, quæ finale iudicium præcedunt, pertineant ad Christum ut iudicem, non tamen illæ quæ finale iudicium sequuntur.

tur, cum pro illis nec præmium, nec poenam sint accepturi: ac proinde ex eo quod omnia ad Christum spectantia, ab ipso per scientiam beatam, seu beatificam visionem cognoscantur, non sequitur ipsum per talem scientiam omnes actus futuros creaturarum rationalium agnoscere.

Sed contra primo: Cogitationes beatorum & damnatorum quas post finale iudicium habebunt, pertinent ad illorum præmium vel poenam accidentalem: Sed ad iudicem spectant non solum actiones illæ quæ præmium aut poenam merentur, sed etiam illæ quæ datur in præmium, vel in poenam: Ergo cogitationes quas beati & damnati post finale iudicium eliciunt, ad Christum ut iudicem spectant.

Contra secundo: Esto cogitationes illæ ad Christum ut iudicem non spectarent, ad ipsum tamen ut supremum omnium dominum non possunt non pertinere, cum Christo ut homini, ratione supremi dominii, quod a Patre in omnes creaturas accepit, omnia sive quæ in calis, sive quæ in terra, sive quæ in inferno existunt, perfectissime subiecta sint.

§. II.

Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primo, Christum per scientiam beatam tam videre in Verbo infinita accidentia, non tamen infinitas substantias.

Prima pars patet ex dictis, si enim intellectus Christi cognoscat in Verbo per scientiam beatam omnia quæ quocumque modo sunt, fuerunt, & erunt, cum infinita accidentia successive futura sint per totam eternitatem, nempe infinite cogitationes & affectiones Angelorum & hominum, sequitur necessario Christum ut hominem videre in Verbo infinita accidentia successive futura. Ex quo probata manet secunda pars, cum enim substantia non sint entia successive, sed permanentia, non datur, etiam in mensura eternitatis, numerus substantiarum actu infinitus.

Inferes secundo, Christum non successive, sed simul, & a principio beatitudinis, omnia presentia, præterita, & futura cognoscere: Tum quia illa cognoscit per scientiam beatam, seu visionem beatificam, quæ cum eternitate mensuretur, nullam successionem, seu mutationem patitur. Unde Augustinus 5. de Trinit. cap. 16. de homine in statu beatitudinis loquens ait: Non erunt volubiles nostræ cogitationes, sed æternam scientiam nostram una simul conspectu videbimus. Tum etiam, quia intellectum nostrum plura simul non cognoscere, provenit ex eo quod illa per plures species cognoscatur, unde omnia quæ per unam speciem representantur, potest simul intelligere: Sed quæ a Christo & aliis beatis cognoscuntur in Verbo, una specie representantur, scilicet divina essentia: Ergo simul omnia cognoscuntur. Sic discursu D. Thomæ 1. part. qu. 12. art. 10.

Inferes tertio, beatitudinem animæ Christi esse majorem beatitudine cuiusvis creature possibilis de lege ordinaria, non autem de potentia absoluta.

Prima pars probatur: Major vel minor perfectio visionis beatificæ, provenit ex majori vel minori lumine glorie, ut in Tractatu de visione beata disp. 4. art. 2. ostensum est: Sed lumen glorie concessum animæ Christi, est perfectius & intensius lumine cuiusvis creature de lege Dei ordinaria possibilis: Ergo & ejus scientia fere visio beatifica. Minor probatur, Perfectio luminis glorie commensuratur perfectioni gratia habitualis, ad quam ut proprietates consequitur: Sed gratia habitualis Christi est major gratia omnium creaturarum, ut supra disput. 13. art. 4. ostensum est: Ergo lumen glorie animæ Christi intensius est lumine cuiusvis creature de lege Dei ordinaria possibilis.

Eadem ratione suadetur secunda pars: Sicut enim gratia Christi de potentia absoluta potuit esse intensior, ita & ejus beatitudo: Sed potuit in hac majori intentione cuiusvis alteri creature communicari: Ergo potuit beatitudo paræ creature esse major intensivè beatitudinis animæ Christi de potentia absoluta.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objectiones primo contra præcedentem conclusionem: Si beata Christi scientia ad omnia presentia, præterita, & futura se extenderet, per illam cognosceret Christus quidquid Deus cognoscit scientia visiosis: Consequens non potest admitti: Ergo nec Antecedens. Sequela Majoris est evidens, nihil enim Deus cognoscit per scientiam visiosis, præter futura, præterita, & presentia. Minor vero probatur: Si Christus per scientiam beatam videret quidquid cognoscitur a Deo per scientiam

tiam visionis, comprehenderet talem scientiam: Sed hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Probatur sequela: Cognitio termini adequati alicujus potentia aut virtutis, est illius comprehensio, vel saltem infert illius comprehensionem, ut articulo precedenti dicebamus: Ergo similiter cognitio objecti adequati scientia Dei libera, quae visionis dicitur, est, vel saltem infert comprehensionem illius, subindeque si beata Christi scientia se extenderet ad omnia praesentia, praeterita, & futura, quae sunt objectum adequatum scientia visionis Dei, illam comprehenderet.

57 Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ut pote expresse contra S. Thom. hic art. 2. ad 2. ubi ait quod anima Christi scit omnia quae Deus in seipso cognoscit per scientiam visionis. Et in resp. ad 3. asserit quod scientia animae Christi quam habet in verbo, purificatur scientia visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scilicet. Unde ad probationem in contrarium, nego sequela Majoris, & ad illius probationem, concedo Antecedente, nego Consequentiam, & pariter: nam cognitio omnium ad quae se extendit potentia, necessario illam adequat in modo cognoscibilitatis, ut constat ex dictis articulo precedenti, ac proinde est vel infert comprehensionem illius: cognitio autem omnium ad quae scientia libera terminatur, non adaequare debet necessario modum intensivum cognoscibilitatis illius, quod necessarium esset ad ejus comprehensionem. Haec solutio fundamentum habet in D. Thom. hic art. 2. ad 3. ubi docet scientiam animae Christi quam habet in Verbo, est purificatur scientia visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scilicet, infinite ab illa quoad claritatem excedi. Si vero hujus discriminis rationem requiramus, dico eam peti ex eo quod cognitio effectuum in causa habetur ex vi penetrationis causae, & ideo ut ad omnes effectus contentos in causa terminetur, adequata causae penetratio requiritur: cognitio vero existentium in scientia Dei libera, vel in decreto, non habetur ex vi penetrationis decreti, sed tantum ex vi revelationis illius: ac proinde ut in decreto vel scientia libera res futura vel praesentes cognoscantur, illorum penetratio non requiritur, nec consequenter adequatio cum modo vel in modo cognoscibilitatis illorum.

58 Quod ut magis percipiatur, & instantia quae possent fieri in contrarium occurrat, Advertendum est, cognitionem existentium vel futurorum dupliciter considerari posse, scilicet, vel prout terminatur ad eorum quidditatem, vel prout illarum tantum existentiam aut futuritatem attingit. Sumpta primo modo, plurimum cognitio, perfectionem Dei cognitionem, & illius ut causae penetrationem supponit; sumpta vero secundo modo, majorem penetrationem divinae essentiae non petit, sed tantum decreti liberi revelationem; unde aliquando minus beatus plura de existentibus aut futuris cognoscit, quam videat magis beatus (quia nimirum plura ad illius quam ad illius statum pertinent) & tamen minus beatus Deum minus perfecte videt, & essentiam divinam minus penetrat, quam magis beatus. Et in hoc sensu intelligendus est D. Thomas, dum ait r. parte quest. 12. artic. 8. *Eorum quae Deus facit vel facere potest, tanto aliquis intellectus plura cognoscit, quanto perfectius Deum videt.* Ibi enim loquitur de cognitione existentium, quantum ad eorum quidditatem, non vero de cognitione ipsorum, quoad an est, quae sub hac ratione, non ex vi penetrationis divinae essentiae, sed ex vi penetrationis seu revelationis divini decreti, habetur a beatis.

59 Obijcies secundo: Si scientia Christi beata ad omnia praesentia, praeterita, & futura se extenderet attingeret multitudinem actu infinitam: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet ex dictis paragrapho precedenti, corollario 1. Minor autem probatur primo ex D. Thom. hic art. 3. in corp. ubi ait: *Quantum igitur ad primum modum scientia (scilicet scientia visionis) anima Christi non scit infinita:* Ergo juxta D. Thomam, anima Christi per scientiam seu visionem beatam, ut visio est, non cognoscit multitudinem actu infinitam.

Secundo, Quod repugnat esse, repugnat etiam per veram cognitionem cognosci: Sed repugnat dari multitudinem actu infinitam: Ergo & illam a Christo per scientiam beatam cognosci.

Tertio, Cognitio quae simul cognoscuntur infinita objecta, debet esse similiter infinita: Tum quia aequivalere debet infinitis cognitionibus dividuae ad singula illa objecta terminabilibus: Tum etiam quia si cognitio attingens in Verbo duo objecta, est perfectior illa quae solum attingit unum objectum, & cognitio attingens tria objecta, excedit in perfectione eam quae duo solum attingit, & sic deinceps; illa quae infinita objecta attingit in Verbo, erit actus perfectionis infinita; quod tamen de scientia beata Christi dici non potest, quandoquidem cognitio animae Christi eo ipso quod creata est, debet esse finita.

Confirmatur: Cum dicitur animam Christi simul cognoscere in Verbo infinita accidentia futura successively, vel hoc intelligitur de cognitione confusa quae cognoscuntur res in communi, vel de cognitione determinata quae in particulari cognoscuntur? Non primum, tum quia cognitio confusa est valde imperfecta, atque adeo non decet animam Christi: Tum etiam quia cognitio accidentium successively futurorum convenit Christo, in quantum est, ut diximus, omnium iudex; cognitio autem iudicis debet esse singularum in particulari & distincta. Non etiam secundum, quia ad cognoscendum distincte & in particulari infinita, opus est lumine & virtute cognoscitiva infinite intensa; si enim ad cognoscendum unum objectum, requiritur virtus & lumen ut unum, & ad cognoscendum duo objecta, lumen intensum ut duo, & ita deinceps, manifestum relinquitur, ad simul cognoscenda infinita objecta, requiri lumen infinite intensum.

Respondeo, concessa sequela Majoris, negando Minorem. Ad primam probationem respondeo ex Cajetano hic artic. 3. D. Thom. loqui de simpliciter entibus in actu, nempe de substantiis, non autem de secundum quid entibus in actu, scilicet de accidentibus: videntur enim ab anima Christi Domini cogitationes omnes beatorum & damnatorum, quae quia per totam aeternitatem a parte posita sunt sibi invicem successurae, necessario infinita successively in propriis durationibus, actu vero in aeternitate, quae cum sit mensura infinita simul & indivisibilis, ambit & continet quae in propriis mensuris & durationibus sibi invicem succedere debent, ut in Tractatu de scientia Dei disp. 4. art. 9. fuisse observatum. Quod autem haec sit mensura S. Doctoris, constat primo, quia eius ratio sumpta ex eo quod generationes cessabant, motu cali cessante, solum probat de substantiis quae sunt per generationem, non vero de accidentibus his quae a motu cali non dependunt. Secundo quia art. 2. docet animam Christi videre in divina essentia omnia quae Deus videt per scientiam visionis: Sed r. p. q. 14. art. 12. asserit Deum per scientiam visionis infinita cognoscere: Ergo juxta ipsum animam Christi in Verbo actu infinita cognoscit, ac proinde cum hic negat cognoscere infinita, loquitur de infinitis substantiis, non vero de accidentibus.

Ad secundam Minoris probationem, concessa Majori, distinguo Minorem: Repugnat multitudine actu infinita, in propria duratione, concedo Minorem: actu in nunc aeternitatis, cum successione in propriis durationibus, nego Minorem & Consequentiam.

Ad tertiam distinguo Majorem: Cognitio quae simul cognoscuntur infinita numero entia, debet esse infinita, extensive, five materialiter, concedo. Intensive, five formaliter, subsistinguo: Si sint omnia specie diversa, concedo: Si solo numero differat (qualiter differunt inter se infinite cogitationes hominum futurae per totam aeternitatem) nego. Ratio disparitatis est, quia in infinita multitudine eorum quae specie conveniunt, & solo numero differunt inter se, unum non addit supra aliud perfectionem formalem, sicut in multitudine specie distinctorum: unde quando dicitur in objectione, cognitio quae Christus simul videt in Verbo infinita, aequivalere debet infinitis cognitionibus, solo numero differentibus, concedo: specie diversis, nego. Similiter cum arguitur: cognitio attingens in verbo duo objecta, debet esse perfectior ea quae unum ex illis objectis dumtaxat attingit, extensive, five materialiter, concedo. Intensive, five formaliter, subsistinguo. Si duo illa objecta differant specie, concedo. Si solo numero, nego. Et per hoc patet ad confirmationem: quoniam enim ad cognoscendum distincte duo objecta specie diversa requiritur lumen intensum ut duo; ad videndum tamen duo numerice tantum distincta, sufficit lumen ut unum ad ea extensum.

Potest etiam dici quod quando plura cognoscuntur in seipsis immediate, & per speciem propriam & adequatam, ad cognoscenda infinita objecta requiritur virtus & lumen infinitum; non autem quando illa plura cognoscuntur in alio prius cognito, & per unam & eandem speciem, ut contingit in scientia beata Christi, quae infinitas cognitiones hominum & Angelorum cognoscit in Verbo per unicum speciem, scilicet per essentiam divinam, quae est omnium similitudo perfecta. Solutio est D. Thomae qu. 20. de verit. art. 4. ad 10. ubi sic ait: *Scientia quantitas quae attenditur secundum numerum scitorum, est ei quasi per accidens & materialis: & praecipue quando in multis scitis est una ratio sciendi, secus enim esset si diversa rationibus cognosceretur. Sed illa quantitas quae est efficacia cognoscitiva, scientia per se comparat, quia quantitas talis attenditur secundum exitum operationis intellectualis ab intellectuali virtute.*

Obijcies tertio: Si scientia beata Christi Domini omnia praesentia, futura, & praeterita cognosceret, aequae se extenderet ac scientia visionis Dei: Sed hoc non videtur dicendum: Ergo nec illud. Sequela Majoris videtur.

tur manifesta, scientia enim visionis in Deo non se extendit ad mere possibile, sed dumtaxat ad praesentia, praeterita, & futura. Minor vero probatur: Cum perfectio scientiae ex numero objectorum ad quae se extendit attendatur: si scientia Christi beata cognoscit omnia quae Deus scit scientia visionis, erit aequae perfecta ac scientia visionis quae est in Deo: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud.

63 Respondeo primo, negando sequela Majoris, ad cuius probationem dici potest, quod objectum adequatum scientiae visionis Dei, non solum sunt entia positiva, existentia, vel futura, sed etiam negationes rerum quas Deus decrevit non producere, unde ex eo quod omnia entia positiva, existentia, vel futura, a scientia Christi beata cognoscantur, non sequitur quod attingat objectum adequatum scientiae liberae seu visionis quae est in Deo.

64 Respondeo secundo, data Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, distinguo Majorem. Si scientia Christi beata cognoscit omnia quae Deus scit scientia visionis, erit aequae perfecta, materialiter & extensive, ac scientia visionis Dei, concedo: Formaliter & intensive, nego. Solutio est D. Thomae hic art. 2. ad 3. ubi sic dicitur: *Quantitas scientia non solum attenditur secundum numerum scilicet, sed etiam secundum claritatem cognitionis: Quomodo igitur scientia anima Christi quam habet in verbo, purificatur scientia visionis quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scilicet, scientia animae Christi excedit in infinitum, quantum ad claritatem cognitionis, scientiam animae Christi, quia lumen incrementum divini intellectus, in infinitum excedit lumen creatum quodcumque receptum in anima Christi. Licet absolute loquendo scientia divina excedat scientiam animae Christi, non solum quantum ad modum cognoscendi, sed etiam quantum ad numerum scilicet. Quia nimirum scientia Dei, prout est simpliciter intelligentia (sub qua ratione non distinguitur virtualiter, sed sola connotatione diversitatis objecti materialis, a scientia visionis) ad omnia possibile se extendit, non vero scientia Christi beata, ut docet idem S. Doctor in corpore ejusdem articuli, & nos articulo precedenti fuisse ostendimus.*

DISPUTATIO XVII.

De Scientia infusa Animae Christi.

Ad quae. 11. D. Thomae.

Considerata scientia Christi beata, progredimur ad aliam speciem scientiae Christi, quae a Theologis indita seu infusa appellatur: circa quam plures & graves occurrunt difficultates, artionis sequentibus resolvenda.

ARTICULUS PRIMUS.

An & quomodo scientia per se infusa in Christo admittenda sit?

Pro intelligentia tituli, & hujus difficultatis resolutione, advertendum est, quod scientia potest dici dupliciter infusa, per se scilicet & per accidens. Illa dicitur infusa per accidens, quae quantum est ex se, acquiri potest per proprios actus ipsius intellectus, de facto tamen non sic acquiritur, quia Deus vult se solo illam producere: talis fuit scientia Adae, quae ejusdem erit rationis cum illa quam communiter homines proprio sibi comparant labore, sed tamen per accidens fuit ei a Deo indita. Scientia vero infusa per se, est illa quae non nisi a Deo causari potest. Quando ergo quaerimus in presenti, utrum in Christo sit scientia infusa, non loquimur de scientia infusa per accidens, seu per se acquista, sed de ea quae est infusa per se de qua etiam inquirimus, quomodo illa fuerit in Christo, & an in illo solum fuerit scientia infusa supernaturalis, vel utrum praeter naturalem, & ad objecta supernaturalia terminatam, alia naturalis, quae res ordinis naturalis per species infusas modo angelico cognosceret, in eo constituenta sit?

§. I.

Utraque difficultas desuper conclusionem respiciunt.

Dico primo: Praeter scientiam beatam fuit in anima Christi Domini scientia per se infusa. Ita D. Thomas hic art. 1. & communiter Theologi, & excoepis Nominalibus, Alanii, D. Bonaventurae, & Durando, qui scientiam tantum beatam, & per se acquisitam tribuunt Christo.

Probatur primo conclusio ex Scriptura: asserit enim Theol. Gener. Tom. IV.

Apostolus, omnes thesauros sapientiae & scientiae Dei fuisse in Christo reconditos: Ergo necesse est ipsum habuisse scientiam per se infusam, quae est nobilissima portio scientiae supernaturalis, quae ab Apostolo nominatur scientia Dei. Unde Joann. 7. mirantibus Judaeis ac dicentibus: *Quomodo hic literatus scit cum non dicitur: Respondit Jesus: Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me.* Hoc est non illam meam industriam acquisivisse, non ab homine illam accepi neque didici, sed a Patre meo indita mihi fuit.

Adde quod ad scientiam per se infusam supernaturalem spectant dona illa Spiritus Sancti, quae ad intellectum pertinent: illa autem fuisse in Christo discrete tradit Ista c. 11. verbis illis: *Et de radice Jesse ascendit (Christus) & requiescit super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiae & intellectus, Spiritus consilii, Spiritus scientiae.* Unde multiplices hos Spiritus in Christo solo adunatos observat S. Gregorius 29. moralium c. 16. ad illud: *Namquid conjugere valis micantes bellas Plejades? quod adducto, proposito loco Ista, glossat in hunc modum. Redemptor noster in carne veniens, Plejades junxit, quia operationes septiformis Spiritus simul in se, & cunctas manentes habuit. De quo per Ista dicitur, Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescit super eum Spiritus Domini: Spiritus sapientiae & intellectus, Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus scientiae & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* De quo Zacharias ait: *Super lapidem novum septem oculi sunt.* Atque iterum: *Et in cavat-labris novae lucernae septem.* Nullus vero hominum operationes Sancti Spiritus simul omnes habuit, nisi solus mediator Dei & hominum, cujus est idem Spiritus, qui de Patre ante secula procedit. Bene ergo dicitur: *Super lapidem novum septem oculi sunt.* Haec enim lapidi septem oculos esse, est simul omnem virtutem Spiritus septiformis gratia, in operatione retinere. Alius namque prophetiam, alius virtutes, alius genera linguarum, alius interpretationes sermonum, juxta distributionem Sancti Spiritus accepta: ad habenda vero cuncta ejusdem Spiritus munera, nemo pertingit. At vero conditor noster, infinita nostra suscipiens, quia per divinitatis suae potentiam simul se habere omnes Sancti Spiritus virtutes edocuit, micantes procul dubio Plejades junxit.

Probatur secundo conclusio ratione D. Thomae ad hanc formam redacta: Decens fuit ut Verbum humanitatem assumens, illam perfectam assumeret: Sed si scientia per se infusa caruisset humanitas, esset imperfecta: Ergo hujusmodi scientia non caruit. Major est certa, Minor probatur. Omne quod est in potentia, imperfectum est, nisi reducat ad actum: Sed intellectus animae Christi est in potentia ad res creatas in proprio genere cognoscendas per species immediate infusas a Deo: Ergo imperfectus esset sine hujusmodi cognitione; & consequenter sine scientia per se infusa, distincta, a scientia beata, quae sit hujus cognitionis principium, imperfecta foret humanitas Christi.

Dices res omnes in proprio genere per scientiam beatam cognosci ab anima Christi, ac proinde quamvis scientia infusa, a beatifica distincta, careat, non manent in potentia ad hujusmodi cognitionem.

Sed contra: Intellectus animae Christi est in potentia ad cognoscendas res creatas in proprio genere, non solum ex parte rei cognite, sed etiam ex parte medii cognoscendi, hoc est, taliter, quod ipsa entitas creata medium cognitionis sit: Sed quamvis per scientiam beatam cognoscantur in proprio genere, ex parte rei cognite, non tamen cognoscuntur in seipsis, ex parte medii cognoscendi, cum eas attingat mediante divina essentia, ut objecto prius cognito, & medio cognoscendi creaturas: Ergo per scientiam beatam non expletur omnis potentialis intellectus animae Christi in ordine ad creaturarum cognitionem, & consequenter illa posita, & seclusa cognitione rerum in proprio genere, habita per scientiam infusam, potentialis & imperfectus maneret.

Confirmatur: Intellectus animae Christi est in potentia ad creaturarum cognitionem per proprias illarum species immediate a Deo infusas: Sed hujusmodi cognitio non habetur per scientiam beatam, nam species media quae lumen beatificum ad creaturas terminat, est divina essentia primo representans Deum, & secundario creaturas: Ergo ut perfecta cognitio competat animae Christi, necessaria est scientia infusa, a beatifica distincta; ac proinde sine illa potentialis & imperfecta maneret.

Probatur tertio conclusio: Ratione unionis hypostaticae fuit debita Christo titulo connaturalitatis, omnis perfectio illi possibilis qua non repugnat ejus beatitudini, & fini redemptionis humani generis; hac enim ratione probant Theologi, gratiam habitalem & visionem beatificam Christo fuisse debitas, titulo connaturalitatis: At scientia per se infusa erat Christo possibilis, & nullam repugnantiam habet cum ejus beatitudine, vel cum